

Fakta om "The Big Five"

- Den största påträffade elefanten vägde 10 000 kg (som 10 personbilar!). Normalvikt för en hona är 2 000–3 500 kg och för en hane 4 000–6 000 kg.
- En elefant kan springa i 40 km/h.
- Elefanten producerar 150 kg avföring/dygn.
- När den afrikanska buffeln känner sig hotad bildar hjorden en ring med tjurarna ytterst och kor med kalvar skyddade i mitten.
- Buffelns enda fiende förutom människan är lejonet. Fler tjurar än kor dödas, vilket beror på att tjurarna oftare lever i små grupper eller ensamma.
- Ett jagande lejon kan springa i 64 km/h.
- Ett rytande lejon kan höras på 8 km avstånd.
- Ett lejon kan höra ett byte på 1,5 km avstånd.
- Leoparden strövar omkring 25 km/natt. Som mest kan den röra sig 7,5 mil på ett dygn.
- Leoparden lever ibland nära bebyggelse. En villaägare i Nairobi i Kenya hittade en dag en vild leopard bakom soffan i sitt vardagsrum.
- En trubbnoshörning kan väga 3,6 ton medan spetsnoshörningen bara väger max 1,4 ton.
- Noshörningen är närsynt. Den kan inte skilja på en människa och trädstam på 20 meters håll.
- Noshörningshorn är gjort av keratin, samma material som vårt hår och våra naglar.

Textförfattare: Lars Magnusson

Biolog och Museipedagog, Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm

Länkar:

www.wildwatch.com/resources/mammals/default.asp

<http://funkymunky.co.za/animalfacts.html>

www.wildnetafrica.com/africa/africa.html

www.game-reserve.com/south-africa_addo.html

www.nwave.com

SOUTH AFRICA

www.southafrica.net

En film på COSMONOVA

Rubb 2005. Foto: nWave Pictures. Upplägga: 20 000 ex.

NATURHISTORISKA RIKSMUSEET

Frescativägen 40, Stockholm Tel 08-519 540 00

Cosmonovas biljettbokning: 08-562 600 30, www.nrm.se

T-bana Universitetet eller buss 40/540

Naturhistoriska
riksmuseet

Wild Safari

Drömmen för varje safariresenär är att få möta "The Big Five" – elefanten, lejonet, noshörningen, buffeln och leoparden. I filmen Wild Safari får vi följa med den sydafrikanska zoologen Liesl Eichenberger i hennes sökande efter just dessa djur. Bekvämt tillbakalutade i den trygga biosalongen besöker vi fyra av Sydafrikas mest berömda nationalparker och reservat. Här får vi möta djuren med en närhet som om vi själva satt i safaribilen.

Färden går till de tempererade skogarna i Addo-Shamvari, den tropiska regnskogen i Hluhluwe-Umfolozi och till Kalahariöknen med sina röda dyner och sitt extremt torra klimat. Vi får också besöka den berömda Krugerparken med sina skogar, savanner och livgivande floder.

"The Big Five"

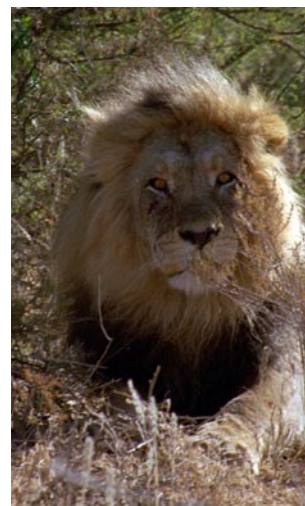
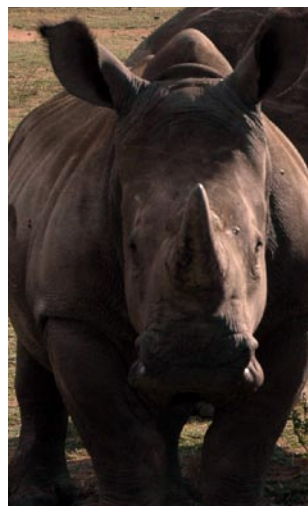
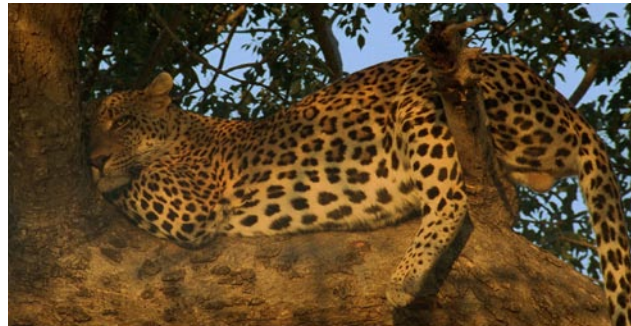
För storviltjägarna har de fem stora varit eftertraktat villebråd. Det har gjort att alla arterna riskerat att utrotas, men tack vare fridlysning är nu alla utom noshörningen utom fara.

Elefanten

Den afrikanska elefanten är jordens största landdäggdjur. Liksom människan är den ett flockdjur. Hanarna håller ihop i mindre hjordar, medan de stora hjordarna består av honor och deras ungar. Hjorden leds normalt av den äldsta honan. En elefant kan äta 150–300 kg växtföda/dag. Elefantens snabel är ett känsligt redskap som används både när den äter och dricker. Snabeln är en sammanväxning av nosen och överläppen. I början av 1900-talet fanns 5–10 miljoner elefanter i Afrika, men genom intensiv jakt är antalet idag mellan 500 000 och 750 000. På senare tid har elefanterna sökt sig utanför parkerna, där de gör stora skador på böndernas grödor. I Sydafrika fridlystes elefanten 1931. Då fanns det bara 11 individer kvar där.

Den afrikanska buffeln

Buffeln sägs vara Afrikas farligaste och mest opålitliga djur. Den livnär sig mest av gräs, men även örter står på matsedeln vissa delar av året. Den förekommer i två raser, den större stäppbuffeln som kan väga 870 kg, och den mindre skogsbuffeln som främst lever i regnskogar. Det är stäppbuffeln man möter på safariresorna. Buffeln skyddades i slutet av 1800-talet, efter att 90 % av stammen dött i en epidemi av boskapspest. Idag kan man möta buffelhjordar på hundratals och ibland tusentals djur i stora delar

av Afrika söder om Sahara, främst i reservaten. En stor hjord består av mindre grupper av kor med kalvar och ungdjur samt ett antal dominanta tjurar, som det råder en strikt rangordning mellan. Tjurar äldre än 12 år lever i egna, mindre hjordar.

Lejonet

Lejonet är det enda kattdjur som lever i flock. Flocken brukar bestå av upp till tio honor, deras ungar och 2–3 hanar. Alla flockens honor hjälps åt att ta hand om ungarna. Det är honorna som jagar, och oftast sker jakten på natten. Mesta tiden ligger lejonerna och sover eller vilar, ibland upp till 20 timmar/dygn. I Sydafrika fridlystes lejonet 1948 och idag finns mellan 30 000 och 100 000 djur i landet. Lejonet är spritt över stora delar av Afrika söder om Sahara, men "djungelns konung" lever inte alls i regnskogen utan på savanner, i öknar, bergstrakter och glesare skogar. I Indien finns en egen ras av lejon som idag är nästan utrotad. Beståndet uppgår till ca 200 djur. Under antiken fanns fortfarande lejon i Grekland.

Leoparden

Leoparden är en nattaktiv jägare som lever ensam. Den livnär sig bla på antiloper och kan döda djur större än den själv. Bytet släpas upp i något träd, där leoparden kan äta ifred från lejon och hyenor. I skogstrakter förekommer ibland svarta, sk melanistiska leoparder. De kallas svarta pantrar. Leoparden har jagats hårt för skinnets skull och under 1960-talet skjöts ca 50 000 leoparder i Östafrika. Därefter har man skyddat många av artens viktigaste områden. Idag är inte leoparden hotad. Den finns utbredd över stora delar av Afrika söder om Sahara. I slutet av 1980-talet uppskattades stammen till 750 000 individer. Leoparden finns också i stora delar av Asien.

Noshörningen

I Afrika finns två arter, spetsnoshörning (även kallad den svarta) och trubbnoshörning (även kallad den vita). Båda arterna är dock grå och ganska lika. Trubbnoshörningen är större och mindre aggressiv. Den betar mestadels gräs med den specialkonstruerade fyrkantiga läppen. Spetsnoshörningen finns i mer trädbevuxen terräng och livnär sig på blad. Båda noshörningsarterna har minskat kraftigt pga jakt och i början av 1900-talet fridlystes de i Sydafrika. Runt år 1900 återstod bara 20 trubbnoshörningar i Afrika, medan det av spetsnoshörningen fanns 65 000 djur ända in på 1970-talet. Därefter har även den arten minskat katastrofalt. Idag består Afrikas totala noshörningsstam av ca 5 900 trubbnoshörningar och 2 500 spetsnoshörningar.